

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ РОБОТИ З ТЕКСТОМ

(Мордовцева Н. В., канд. пед. н., доцент)
ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка, м. Старобільськ, Україна

Проблема формування мовної компетенції як провідного компонента в структурі загальної підготовки й розвитку особистості є надзвичайно актуальною в контексті школи нового типу. Базовими в розумінні мовної компетенції є ідеї С. Карамана, Ю. Караулова, Т. Ладиженської, Л. Мацько, Є. Пассова, М. Пентилюк, Т. Симоненко та ін., що розкривають такі основні її характеристики, як здібність до мови, знання мови, реалізація мови в мовленні; Л. Бахмана про комунікативні мовні здібності; К. Дуайє про компоненти мовної компетенції: говоріння, письмо, аудіювання, читання; Г. Шоу та Дж. Вебера про мовну грамотність.

Більшість методистів [3, с.10-13] оперують термінами мовна і мовленнєва компетенції учнів і відносять ці поняття до концептуальних засад навчання рідної мови. М. Пентилюк вважає, що мовна й мовленнєва компетенції ґрунтуються на усвідомленні основної функції мови – комунікативної, яка забезпечує мовленнєву діяльність її носіїв і впливає на їхній духовний розвиток.

У наукових виданнях з лінгводидактики використовують терміни “мовна компетенція” і “лінгвістична компетенція”. С. Єрмоленко, Л. Мацько ці поняття розмежовують. На їхню думку, необхідність цього зумовлена тим, що для володіння мовою, з одного боку, треба засвоїти одиниці мови і правила їх побудови, з іншого боку – знати все про мову, про її систему [1, с.28-33].

Беручи до уваги відомі погляди вчених на поняття “мовна компетенція”, ми розуміємо це як практичне оволодіння українською мовою, її словниковим запасом, граматичним ладом, дотримання в усних і писемних висловлюваннях мовних норм.

Навчання учнів текстової діяльності має велике соціальне значення в умовах комунікації, оскільки сприяє розвитку комунікативно-пізнавальних можливостей учнів.

На уроках вивчення лінгвістичної теорії лінгвістично орієнтований текст передусім використовується для ілюстрації мовних понять, явищ, що вивчаються. Пропонуючи для вивчення лінгвістичні поняття, перераховуючи їх ознаки, учитель ілюструє сказане або за допомогою тексту, або прикладами з тексту, поданими не ізольовано, а в структурі висловлювання. Мета такого використання тексту – проілюструвати особливості лінгвістичного явища в тексті, де воно виявляється найбільш яскраво в поєднанні з іншими текстовими категоріями. Опора на текст під час вивчення лінгвістичної теорії є “засобом конкретизації граматичних абстракцій, забезпечує розгляд мовних явищ у їх органічних взаємозв'язках, створює передумови для комплексної постановки граматичних і мовленнєвих завдань [2].

Аналіз тексту в єдності змісту й форми, а часто й перехід від розгляду зразка до побудови власних висловлювань (твори-мініатюри) дає змогу на

кожному уроці формувати вміння слухати й читати, говорити й писати, тобто осмислено сприймати усне й писемне мовлення та будувати власні зв'язні висловлювання.

Отже, мовна компетенція включає різні мовні навички й уміння: володіння лексикою, граматикою, уміння адекватно сприймати й породжувати тексти, які відповідають комунікативним завданням.

Література

1. Єрмоленко С. Я., Мацько Л. І. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови / С. Єрмоленко, Л. Мацько // Дивослово. – 1994. – №7. – С.28–33. 2. Мельничайко В. Я. Лінгвістичні основи викладання української мови в школі / В. Мельничайко // Мовознавство і школа. – К. : Наук. думка, 1981.– С.22–124. 3. Плиско К. М. Принципи, методи і форми навчання української мови : Теоретичний аспект. / К. М. Плиско – Х. : Основа, 1995.– 240с.